

**Зведення зауважень і пропозицій
до першої редакції проекту стандарту
ST-01-20XX**

СТАЛЕ ЛІСОУПРАВЛІННЯ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1 Коментар про доцільність розробки стандарту

Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
Зауважень не надходило	

2 Коментар про проект стандарту в цілому

Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
Немає зауважень щодо стандарту «Стале лісоуправління» системи PEFC в Україні	<u>Прийнято до відома</u>

3 Коментар про сферу застосування стандарту

Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
Лісокористування є складовою частиною сталого лісоуправління. Перше речення викласти у наступній редакції: «Стандарт встановлює основні положення сталого лісоуправління і лісокористування, спрямовані на забезпечення високої продуктивності і стійкості лісів, збереження і відновлення біорізноманіття в лісах, мінімізацію або виключення негативної дії лісогосподарського виробництва на довкілля, невиснажливе лісокористування, на зміцнення економічної ефективності лісогосподарського виробництва та його соціальної функції.	<u>Прийнято</u> Перше речення викласти у наступній редакції: «Стандарт встановлює основні положення сталого лісоуправління, спрямовані на забезпечення високої продуктивності і стійкості лісів, збереження і відновлення біорізноманіття в лісах, мінімізацію або виключення негативної дії лісогосподарського виробництва на довкілля, невиснажливе лісокористування, на зміцнення економічної ефективності лісогосподарського виробництва та його соціальної функції.

4 Коментар про структуру стандарту

Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
Формулювання Критерій 1. Доцільно замінити на Критерій 8.1. Формулювання Критерій 2. Доцільно ззмінити на Критерій 8.2 і т.д. Доцільно використовувати і подальше термін Критерій для всіх Принципів або повністю забрати із тексту редакції. Варто у всьому тексті відмічати Критерій у відповідності до Принципу . В даному випадку доцільно або по всьому тексту забрати вислів Критерій, або нумерувати його у відповідності до Принципу.	<u>Прийнято частково</u> , додати нумерацію до критеріїв: 8.1 Критерій 1 і т.д. Система PEFC сертифікації лісоуправління побудована на шести критеріях сталого лісового менеджменту, термін «Принцип» у цьому контексті не вживається.

5 Коментарі про окремі структурні елементи проекту стандарту

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
Нормативні посилання	Необхідно додати відповідні чинні нормативно-правові акти України Додати посилання на Лісовий кодекс України	<u>Відхилено</u> зважаючи на ймовірність частих змін у законодавстві
Терміни та визначення	Термін « Лісорозведення » має не точності як термінологічні так і синтаксичні. Термін «Лісорозведення» викласти у наступній редакції: «Створення Розведення лісу шляхом посадки і / або спеціального висівання навмисного посіву або природним шляхом на ділянці, яка раніше відносилася до іншого виду землекористування та передана , передбачає перехід від нелісого господарських видів землекористування до лісого господарства для потреб лісового господарства » Визначення FAO – AFFORESTATION - Establishment of forest through planting and/or deliberate seeding on land that, until then, was not classified as forest. Explanatory note 1. Implies a transformation of land use from non-forest to forest	<u>Прийнято частково</u> Викласти термін у наступній редакції: Лісорозведення (Afforestation) Створення лісу шляхом садіння та / або спеціального висівання або природним шляхом на ділянці, яка раніше належала до іншого виду землекористування та передана для потреб лісового господарства (Джерело: Базується на FAO, 2018).
	Термін « Засоби біологічного контролю (Biological control agents)» Фразу «Biological control agents» краще перекладати як «засоби біологічної боротьби» а не контролю. Крім того по суті справи це біологічні чинники, які знищують шкідливі організми, а не «популяції інших організмів». Термін викласти у наступній редакції: «засоби біологічної боротьби (Biological control agents) - організми, що використовуються для знищення або регулювання чисельності популяції інших організмів шкідників та хвороб ». A biological control agent is an organism, such as an insect or plant disease, that is used to control a pest species. Конвенція по біологічному різноманіттю «Biological control, often referred to as “biocontrol”, is a method of reducing or eliminating the impact or damage caused by a target pest or weed using a biocontrol agent, traditionally a predator, herbivore or pathogen.»	<u>Прийнято частково</u> Викласти термін у наступній редакції: Засоби біологічного контролю (Biological control agents) Організми, які використовують для знищення або регулювання чисельності шкідників та хвороб (Джерело: Базується на World Conservation Union (IUCN).

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	https://www.cbd.int/doc/c/0c6f/7a35/eb8815eff54c3bc4a02139fd/cop-14-inf-09-en.pdf Сертифікована площа (Certified area). Крім PEFC є інші системи сертифікації, тому у загальнозживаному стандарті необхідно не зазначати конкретну систему сертифікації. Термін викласти у наступній редакції: «Сертифікована лісова площа територія (Certified forest area) - Лісова площа, що охоплюється системою сталого лісоуправління відповідно до стандарту PEFC зі сталого ведення лісового господарства (PEFC ST 1003), на якій незалежною третьою стороною підтверджено якість лісоуправління та виробництва у відповідності із затвердженими критеріями». Forest certification is a voluntary process whereby an independent third party (the “certifier”) assesses the quality of forest management and production against a set of requirements (“standards”) predetermined by a public or private certification organization. http://www.fao.org/sustainable-forest-management/toolbox/modules/forest-certification/further-learning/en/?type=111. Деградований ліс (Degraded forest). Є три різні поняття – деградація лісу, деградований ліс та деградовані лісові землі. А в даному випадку маємо визначення деградованого лісу, який визначається як «земля». Термін викласти у наступній редакції: «Земля із довгостроковим значним скороченням загального потенціалу для надання вигод від лісу, таких як вуглець, деревина, біорізноманіття та інші види товарів і послуг (Джерело: Базується на FAO, 2003).» Ліс, в якому відбулась втрата структури, відповідного видового складу та продуктивності, які притаманні у даному місці зростання, та який не забезпечує надання товарів та послуг у повному обсязі і має біологічне різноманіття.» Degraded Forest - Forest that delivers a reduced supply of goods and services from a given site and	<u>Відхилено</u>, розробляється стандарт PEFC <u>Прийнято</u> Викласти термін у наступній редакції: Деградований ліс (Degraded forest) Ліс, у якому відбулася втрата структури, відповідного видового складу та продуктивності, які притаманні у певних лісорослинних умовах, та який не забезпечує надання товарів та послуг у повному обсязі і має обмежене біологічне різноманіття (Джерело: ITTO, 2002, https://www.cifor.org/rehab/ref/glossary/Degraded Forest.htm)

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	maintains only limited biological diversity. It has lost the structure, function, species composition and /or productivity normally associated with the natural forest type expected at that site ITTO, 2002 https://www.cifor.org/rehab/_ref/glossary/Degraded_Forest.htm Екосистемні послуги (Ecosystem services). Якщо ґрунтуватись на Millennium Ecosystem Assessment, то визначення може бути більш ширшим і ґрунтовним. Термін викласти у наступній редакції: «Екосистемні послуги – корисності (вигоди), що отримуються від екосистем. До таких вигід належать: - забезпечувальні – надання продуктів харчування, питної води, деревини, волокна, палива, генетичних ресурсів тощо; - регулювальні – формування клімату та макроклімату (в т.ч. як такого, що впливає на підвищення продуктивності сільськогосподарських культур), захист від повеней та інших стихійних лих, контроль захворювань, поглинання відходів людської життєдіяльності, очищення води і повітря, боротьба зі шкідниками; - культурні – збагачення культурних, духовних та естетичних аспектів людського добробуту: емоції від спілкування з природою, відчуття місцевості, середовище для формування способу життя, звичаїв і традицій; - підтримувальні – забезпечення існування екосистем: формування ґрунту, первинна продуктивність, базові біогеохімічні процеси (кругообіг поживних речовин, фотосинтез), середовище перебування.» https://www.millenniumassessment.org/documents/document.300.aspx.pdf	Прийнято Викласти термін у наступній редакції: Екосистемні послуги (Ecosystem services) Екосистемні послуги – корисності (вигоди), що отримуються від екосистем. До таких вигід належать: – забезпечувальні – надання продуктів харчування, питної води, деревини, волокна, палива, генетичних ресурсів тощо; – регулювальні – формування клімату та макроклімату (в т.ч. як такого, що впливає на підвищення продуктивності сільськогосподарських культур), захист від повеней та інших стихійних лих, контроль захворювань, поглинання відходів людської життєдіяльності, очищення води і повітря, боротьба зі шкідниками; – культурні – збагачення культурних, духовних та естетичних аспектів людського добробуту: емоції від спілкування з природою, відчуття місцевості, середовище для формування способу життя, звичаїв і традицій; – підтримувальні – забезпечення існування екосистем: формування ґрунту, первинна продуктивність, базові біогеохімічні процеси (кругообіг поживних речовин, фотосинтез), середовище перебування. (Джерело: Базується на R. Hassan, R. Scholes and N. Ash. 2005. Ecosystems and Human Well-being: Synthesis. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC, https://www.millenniumassessment.org/documents/document.300.aspx.pdf).

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	Лісові культури (Forest cultures). В англійській мові такий термін не існує. Змінити англійську назву терміну на «Artificially regenerated forest».	<u>Прийнято</u> Викласти термін у наступній редакції: Лісові культури (Artificially regenerated forest) Лісові насадження, створені висаджуванням сіянців, саджанців, живців дерев і чагарників чи висіванням їхнього насіння (ДСТУ 2980).
Терміни та визначення	Зацікавлена сторона, що зазнала впливу (Affected stakeholder) Примітка 1. Видалити NGO, оскільки аббревіатура більше ніде не згадується. Примітка 1. Зацікавлені сторони, що зазнали впливу, включають місцеві громади, працівників Організації та надавачів послуг (виконавців робіт), суміжних землекористувачів, які зареєстровані на території місцевих громад, місцевих переробників лісової продукції та ін. (перелік не є вичерпним). Проте сторони, які мають інтерес у предметі стандарту (наприклад, неурядові природоохоронні організації, наукові співтовариства, громадянське суспільство), не вважаються сторонами, що зазнали впливу.	<u>Прийнято</u> Викласти термін у наступній редакції: Примітка 1. Зацікавлені сторони, що зазнали впливу, включають місцеві громади, працівників Організації та надавачів послуг (виконавців робіт), суміжних землекористувачів, які зареєстровані на території місцевих громад, місцевих переробників лісової продукції та ін. (перелік не є вичерпним). Проте сторони, які мають інтерес у предметі стандарту (наприклад, неурядові природоохоронні організації, наукові співтовариства, громадянське суспільство), не вважаються сторонами, що зазнали впливу.
	Біологічне різноманіття (Biological diversity) Екологічно важливі лісові ділянки (Ecologically important forest areas) Недосконалий переклад і трактування термінів та визначень: «різноманітність у рамках виду, між видами...»; «рідкісні, чутливі або типові лісові екосистеми...»; «видів, зазначених у Червоній книзі України та їхніх оселищ»; «вносять вклад в глобальні, регіональні та національні значущі великі ландшафти»; «види, занесені до додатків до Конвенції»; Замінити на: «різноманітність в межах виду, серед видів...»; «рідкісні, вразливі або типові лісові екосистеми»; «видів, зазначених у Червоній книзі України, та їхніх оселищ»; «вносять вклад в глобально, регіонально та національно значущі великі ландшафти»; «види, занесені до додатків Конвенції»;	<u>Відхилено</u> Біологічне різноманіття (Biological diversity) Визначення подане відповідно до офіційного українського перекладу «Конвенції про охорону біологічного різноманіття» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_030), тобто є частиною українського законодавства. <u>Прийнято частково</u> Викласти термін у наступній редакції: Екологічно важливі лісові ділянки (Ecologically important forest areas) Лісові ділянки які, а) є рідкісними, нестійкими або типовими лісовими екосистемами, що є об'єктами збереження у природному стані в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду (відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України»); б) містять значні скупчення ендемічних видів та видів, що перебувають під загрозою

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	Інтродуценти (Exotic spp) Наведене визначення і переклад самої назви не відповідає інтродукованим – свідомо переселеним або акліматизованим людиною видам. Інтродуценти (introduced species) Види, що трапляються на території поза межами свого історично відомого природного ареалу в результаті навмисного переселення або акліматизації, які можуть вийти з під контролю стати інвазійними або експансивними і становити небезпеку довкіллю (Джерело: Global Strategy on Invasive Alien Species// Convention of Biological Diversity, SBSTTA Sixth Meeting. – Monreal, 2001.– 52 p.)	зникнення, зазначених у Червоній книзі України та їхніх оселищ (відповідно до Закону України «Про червону книгу України»); в) містять генетичні ресурси, що перебувають під загрозою зникнення або охороняються in situ – генетичні резервати (відповідно до «Настанов з лісового насінництва»); г) вносять вклад у глобально, регіонально та національно значущі великі ландшафти з природним розповсюдженням і рясністю видів, що природно трапляються – праліси, квазіпраліси, природні ліси (відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони пралісів згідно з Рамковою конвенцією про охорону та сталий розвиток Карпат»); д) території Смарагдової мережі, оселища, що потребують спеціальних заходів збереження відповідно до Резолюції 4, а також види, занесені до додатків Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (відповідно до Закону України «Про приєднання України до Конвенції 1979 року про охорону дикої флори і фауни і природних середовищ в Європі»); <i>і далі за текстом базового визначення</i> <u>Прийнято</u> Викласти термін у наступній редакції: Інтродуценти (Introduced species) Види, що трапляються на території поза межами свого історично відомого природного ареалу в результаті навмисного переселення або акліматизації, які можуть вийти з під контролю стати інвазійними або експансивними і становити небезпеку довкіллю (Джерело: Global Strategy on Invasive Alien Species// Convention of Biological Diversity, SBSTTA Sixth Meeting. – Monreal, 2001.– 52 p.)

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	Конверсія лісів (Forest conversion) «Відновлення шляхом посадки, посіву і / або що є наслідком дій людини щодо поширення насіння природного походження»; «природною (вихідною) рослинністю»; «Відновлення лісів шляхом посадки, посіву та / або сприяння людиною природному поновленню поширення насіння природного походження»; природною (вихідною) рослинністю»;	<u>Відхилено</u> Пропозиція не стосується даного визначення
	Лісовідновлення (Reforestation) «Відновлення лісу шляхом посадки і / або навмисного посіву або природного поновлення»; «Відновлення лісу шляхом штучних садіння та / або посіву, а також природного поновлення»;	<u>Прийнято частково</u> Див. визначення вище
	Чутливі елементи природних ресурсів (Sensitive natural resource features). «Чутливі елементи природних ресурсів». «Вразливі елементи природних ресурсів»	<u>Прийнято</u> Уразливі елементи природних ресурсів
	Генетично модифіковані дерева (Genetically modified trees) Примітка 2 1) макроін'єкції мікроінкапсулювання - макроін'єкції мікроінкапсулювання	<u>Прийнято</u> Викласти частину терміну у наступній редакції: Примітка 2 1) макроін'єкції мікроінкапсулювання
	Генетично модифіковані дерева (Genetically modified trees) Примітка 2 поліплодія - поліплодія	<u>Прийнято</u> Викласти частину терміну у наступній редакції: Примітка 2 поліплодія
	Дерева поза лісом (TOF) Дерева поза лісом (TOF) - Дерева поза лісом	<u>Прийнято</u> Викласти назву терміну у наступній редакції: Дерева поза лісом (Trees outside Forests (TOF))
4.1 Загальні вимоги до сталого лісоуправління, визначені у цьому стандарті г) потребувати ведення обліку, що забезпечує підтвердження виконання вимог стандарту лісоуправління;	Пункт г). Необхідно пояснити про який облік йдеться. Бухгалтерський, первинний, електронний тощо. Вимагається пояснення.	<u>Прийнято частково</u> у межах тонкощів перекладу Запропоновано редакцію: г) потребувати ведення документації, що забезпечує підтвердження виконання вимог стандарту лісоуправління;
	Пункти д-ж виключити, оскільки вони посилаються на PEFC сертифікацію. Ліс може управлятись стало і не бути сертифікованим взагалі, або бути сертифікованим за іншою системою сертифікації.	<u>Відхилено</u> Цей стандарт відноситься до PEFC сертифікації

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
4.1.1	Важке для розуміння	<u>Прийнято до відома</u> Має бути відредаговано у межах тонкощів перекладу в остаточному редагуванні.
4.3 Визначення сфери застосування системи сталого лісоуправління 4.3.2 Процес лісоуправління повинен передбачати циклічні заходи з лісовпорядкування та планування, впровадження, моніторингу та аналізу, а також відповідну оцінку соціального, екологічного та економічного впливу лісогосподарської діяльності. Це повинно сформувати основу для циклу постійного поліпшення лісоуправління.	4.3.2 Викладено однобоко оскільки лісоуправління (sustainable forest management) включає сам процес управління та саме ведення лісового господарства (в англійській мові самостійний термін «ведення лісового господарства» відсутній). Включити у визначення процесу лісоуправління складові ведення лісового господарства та додати визначення моніторингу, зважаючи, що у даному контексті мається на увазі моніторинг якості ведення лісового господарства та дотримання законодавства відповідно до параметрів, зазначених у додатку Б Пункт викласти у редакції: «Процес лісоуправління повинен передбачати циклічні заходи з лісовпорядкування та планування <u>лісогосподарської діяльності</u> , <u>впровадження ведення лісового господарства</u> , моніторингу <u>якості ведення лісового господарства та дотримання законодавства відповідно до параметрів, зазначених у додатку Б</u> , та <u>відповідного аналізу отриманих даних</u> , а також відповідну оцінку соціального, екологічного та економічного впливу лісогосподарської діяльності. Це повинно сформувати основу для циклу постійного <u>поліпшення-удосконалення системи лісоуправління</u> ».	<u>Прийнято частково</u> Дане визначення терміну «лісоуправління» у глосарії Це підіндикатор з базового стандарту, зміни якого можуть бути мінімальними у виняткових випадках.
5 Керівництво	Будь-яке підприємство лісового господарства повинно дотримуватись чинного законодавства, яке направлено на стале лісоуправління тому зобов'язувати робити заяву у цьому зв'язку та розміщувати її на сайті є недоречним, а відповідальність щодо сталого ведення лісового господарства визначена законодавством та посадовими інструкціями. Або видалити розділ повністю або викласти його у наступній редакції та перенести замість 6.3.1: «6.3.1. Дотримання вимог законодавства	<u>Відхилено</u> Розділ стандарту не може видалятися.

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	6.3.1 Організація повинна <u>дотримуватись чинного законодавства та вимог цього стандарту і працювати над вдосконаленням системи сталого лісоуправлінняматимати Політику (декларацію) або ж іншу форму зобов'язання щодо наступного:</u> а) діяти відповідно до стандарту сталого лісоуправління та інших відповідних вимог схеми сертифікації; б) постійно вдосконалювати системи сталого лісоуправління. 6.3.2 <u>Вимоги чинного законодавства та цього стандарту</u> Таке зобов'язання повинне повинні бути розміщеним у вільному доступі для усіх зацікавлених сторін. 6.3.3 Відповідальність за дотримання вимог сталого лісоуправління повинна бути чітко визначеною і покладеною на конкретних осіб <u>у їх посадових інструкціях.</u>».	
6.2 План господарювання 6.2.1 Плани господарювання повинні: а) бути детально розробленими, періодично оновлюватися або постійно коригуватися; б) відповідати розміру і типу використання лісової території; в) ґрунтуватися на застосовному місцевому, національному та міжнародному законодавстві, а також на існуючих планах землекористування чи інших офіційних планах; г) адекватно охоплювати усі види лісових ресурсів	Пункт 6.2.1.в) Україна унітарна держава і не має місцевого законодавства. Міжнародне законодавство може бути застосованим виключно у випадку, коли Україна приєдналась/ратифікувала той чи інший документ. І у цьому випадку вносяться зміни у національне законодавство. Пункт викласти у наступній редакції: «ґрунтуватися на застосовному місцевому, національному та міжнародному законодавстві, а також на існуючих планах землекористування чи інших офіційних планах <u>враховуючи регіональні особливості та міжнародні тенденції та вимоги;</u>» Пункт 6.2.1.б) та г) не зрозуміле формулювання, необхідне уточнення. Що значить відповідати «розміру території» або «охоплювати всі види ресурсів». Необхідне уточнення.	<u>Прийнято частково</u> Поняття «застосовне законодавство» замінене на «чинне законодавство» у всьому тексті стандарту Пункт в) викладений у редакції: в) ґрунтуватися на чинному законодавстві, а також на існуючих планах землекористування чи інших офіційних планах;
		<u>Прийнято до відома</u> Пункт б) викладений у редакції: б) відповідати категорії лісової території та обсягу її використання;
6.2.6 У планах господарювання повинні враховуватися результати наукових досліджень.	Що за наукові дослідження? Повинні – це обов'язкова форма. Як підприємство повинно виконати таку умову?	<u>Відхилено</u> У базовому варіанті стандарту вживається обов'язкова форма. Запропоновано редакцію: 6.2.6 У планах господарювання необхідно враховувати результати наукових досліджень.

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
6.3 Вимоги щодо дотримання / Нормативні вимоги 6.3.1 Дотримання вимог законодавства 6.3.1.1 Організація повинна визначити застосовне законодавство щодо лісокористування, забезпечити до нього доступ, а також встановити, які зобов'язання щодо відповідності законодавству можуть бути до неї застосовані. 6.3.1.2 Організація повинна виконувати вимоги застосовного законодавства щодо питань господарювання з урахуванням місцевих (регіональних) умов, включаючи, але не обмежуючись лісогосподарськими практиками; охорони природи та навколишнього середовища; охоронюваних і зникаючих видів; права власності, оренди та користування землями, що належать місцевим громадам або іншим зацікавленим сторонам, що зазнали впливу; техніки безпеки і охорони праці та здоров'я; антикорупційного законодавства, а також сплати податків і відрахувань. 6.3.1.3 У разі відсутності антикорупційного законодавства, Організації необхідно розробити заходи щодо зниження ризику появи корупції.	Пункт 6.3.1. Вимога пункту протирічить національному законодавству, оскільки воно є обов'язковим до виконання на всій території держави і не залежить від місцевих вимог. Крім того в Україні є антикорупційне законодавство Пропозиція: Пункт викласти у редакції як зазначено вище «6.3.1. Дотримання вимог законодавства 6.3.1 Організація повинна дотримуватись чинного законодавства та вимог цього стандарту і працювати над вдосконаленням системи сталого лісоуправління. 6.3.2 Вимоги чинного законодавства та цього стандарту повинні бути розміщеним у вільному доступі для усіх зацікавлених сторін. 6.3.3 Відповідальність за дотримання вимог сталого лісоуправління повинна бути чітко визначеною і покладеною на конкретних осіб у їх посадових інструкціях.».	<u>Прийнято частково</u> Це підіндикатор з базового стандарту, зміни якого можуть бути мінімальними у виняткових випадках. Запропоновано редакцію: 6.3.1 Дотримання вимог законодавства 6.3.1.1 Організація повинна визначити ті вимоги чинного законодавства, які безпосередньо стосуються її діяльності, та забезпечити до нього доступ. 6.3.1.2 Організація повинна виконувати вимоги чинного законодавства щодо питань господарювання з урахуванням місцевих (регіональних) умов, включаючи, але не обмежуючись лісогосподарськими практиками; охорони природи та навколишнього середовища; охоронюваних і зникаючих видів; права власності, оренди та користування землями, що належать місцевим громадам або іншим зацікавленим сторонам, що зазнали впливу; техніки безпеки і охорони праці та здоров'я; антикорупційного законодавства, а також сплати податків і відрахувань. 6.3.1.3 Організації необхідно розробити заходи щодо зниження ризику появи корупції відповідно до антикорупційного законодавства. 6.3.1.4 Організація повинна впроваджувати заходи щодо захисту лісу від несанкціонованої діяльності, такої як незаконні рубки, незаконне землекористування, незаконні лісові підпали та інші лісопорушення. (Додано відповідно до базової версії).
6.3.4.1.1 Організація повинна забезпечити належну систему управління охороною праці для усіх працівників, що задіяні Організацією для виконання робіт, включно із надавачами послуг (виконавцями робіт)	Організація повинна забезпечити належну систему управління охороною праці для усіх працівників, що задіяні Організацією для виконання робіт, включно із надавачами послуг (виконавцями робіт): Це суперечить чинному законодавству. Підприємство не може забезпечувати СУОП для	<u>Відхилено</u> Система управління охороною праці має передбачати різні заходи, включаючи контроль. Розірвання угод із підрядниками, у випадку порушення ними вимог ОП є теж одним з інструментів управління.

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	підрядників. У підрядника своя СУОП. Підприємство може лише контролювати через договір виконання вимог ОП Підрядником	
6.3.4.3.2 Заробітна плата як місцевих працівників, а також мігрантів, підрядників та інших працівників, задіяних на PEFC сертифікованих територіях, повинна відповідати, щонайменше, законодавчо встановленим галузевим мінімальним стандартам або перевищувати їх (якщо є) у рамках колективних договорів	Пункт 6.3.4.3.2. Вимоги щодо заробітної плати повинні стосуватись всіх підприємств, а не тільки PEFC сертифікованих. «задіяних на PEFC сертифікованих територіях» викреслити.	<u>Відхилено</u> Цей стандарт відноситься до PEFC сертифікації
7.2 Компетентність 7.2.1.4 Організація повинна контролювати компетентність персоналу.	Яким шляхом контролювати компетентність персоналу? Який механізм виконання даної вимоги	<u>Відхилено</u> Підприємство контролює компетентність персоналу через атестацію працівників.
7.3.2. Затверджені процедури Організації щодо взаємодії із зацікавленими сторонами повинні відображати: а) аспекти, до яких залучаються зацікавлені сторони;	А що підприємство саме вирішує до чого залучати ЗС, а до чого ні?	<u>Відхилено</u> Комунікація із ЗС має двонаправлений характер, але підприємство у своїй господарській діяльності повинно проявляти ініціативу щодо консультування із ЗС для упередження негативних наслідків у майбутньому. Підприємство не може заборонити ЗС проявити власну ініціативу.
8. Заходи	Загальне зауваження. Цей розділ повинен називатись «Критерії та індикатори сталого лісоуправління та містити бачення країни щодо того яким чином оцінювати сталість лісоуправління і чим вона визначається. В даному варіанті взяті загальноєвропейські критерії, але чи потрібне їх копіювання, а не розробка власних критеріїв? Розробка стандарту є ідеальною можливістю відпрацювати власні критерії та індикатори.	<u>Відхилено</u> Назва і суть розділу відповідає базовому варіанту стандарту.
Критерій 1 <u>Підтримка або належне збільшення лісових ресурсів та їх внеску у світовий кругообіг вуглецю</u>	Назва критерію 1. Не точність перекладу з англійської, крім того фраза повинна мати сенс українською. викласти у наступній редакції: « <u>Збереження існуючого лісового покриву Підтримка або належне доречне збільшення лісових ресурсів</u> »	<u>Прийнято частково</u> Викладено у редакції: <u>8.1 Критерій 1: Підтримка та належне збільшення лісових ресурсів та їхнього внеску у світовий кругообіг вуглецю</u>

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	<u>площі лісів</u> та їхнього внеску у світовий кругообіг вуглецю». Maintenance and appropriate enhancement of forest resources and their contribution to global carbon cycles https://foresteurope.org/sfm-criteria-indicators2/#1472654622790-134bceef-8021a184-c9ce5d80-64e0.	
8.1.1 Менеджмент Організації повинен бути спрямованим на підтримку або збільшення лісів та їхніх екосистемних послуг, а також економічних, екологічних, культурних та соціальних цінностей лісових ресурсів.	Пункт 8.1.1. Викладений орфографічно та стилістично не коректно. викласти у наступній редакції: «8.1.1 Менеджмент Організації <u>Лісоуправління повинен повинно</u> бути спрямованим на <u>підтримку збереження існуючого лісового покриву або та</u> збільшення <u>площі</u> лісів та <u>їхніх-обсягу</u> екосистемних послуг, <u>що надаються лісами</u>, а також <u>їх</u> економічних, екологічних, культурних та соціальних цінностей лісових ресурсів. Пункт 8.1.1 Перелік відповідних індикаторів не повний (наприклад стосовно вкритих/невкритих лісом, встановлених обмежень лісоуправління тощо). Не має індикаторів стосовно екосистемних послуг, складових лісоуправління. Якщо не додати індикаторів, цю частину потрібно видалити з назви пункту. Необхідно додати додаткові індикатори або редагувати назву.	<u>Прийнято частково</u> (Використання словосполучення «Менеджмент Організації» неодноразово обговорювалося та було погоджено на засіданні робочої групи, тому доцільно притримуватися даної термінології та залишити без змін (терміни «менеджмент» та «організація» мають місце у стандарті та дано визначення в словнику до стандарту). Прийнята редакція: <i>8.1.1 Менеджмент Організації повинен бути спрямованим на підтримку та збільшення лісів, їхніх екосистемних послуг, а також економічних, екологічних, культурних та соціальних цінностей лісових ресурсів.</i> Щодо решти індикатора 8.1.1 зауваження <u>прийнято частково</u> та доповнено новий індикатор 8.1.1.4, який стосується екосистемних послуг лісів. Більше індикаторів стосовно екосистемних послуг та економічних, екологічних, культурних та соціальних цінностей лісових ресурсів вирішено не додавати з метою уникнення дублювання, оскільки вони значною мірою висвітлюються в індикаторах критеріїв 8.5-8.6. Також існуючі суб-індикатори 8.1.1 частково зачіпають питання екосистемних послуг, наприклад згідно Лісового кодексу України (стаття 79) своєчасне «...відтворення лісів здійснюється з метою 2) підвищення водоохоронних, ґрунтозахисних, санітарно-гігієнічних, інших корисних властивостей лісів...» (в стандарті враховано вимогою суб-індикатора 8.1.1.1).

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
		8.1.1.3 регулює питання категорій лісів (згідно ЛКУ), які повинні забезпечувати екосистемні послуги лісів, зокрема категорія 2 (забезпечує рекреаційні послуги), категорія 3 (водоохоронні, ґрунтозахисні). 8.1.1.4. У межах території Організації та на суміжних територіях необхідно визначити екосистемні послуги лісів та здійснювати заходи щодо їхнього підтримання та покращення.
8.1.1.1 Після суцільних рубок на зрубках має забезпечуватися своєчасне лісовідновлення відповідно до типу лісорослинних умов.	Як бути, якщо на ділянках, залишених під природне поновлення, процес лісовідновлення буде значно розтягнутий у часі?	<u>Відхилено</u> Згідно існуючої практики ділянки залишаються під природне поновлення у випадку наявності достатнього життєздатного підросту, який зможе забезпечити своєчасне поновлення ділянки та переведення згодом у вкриту лісом площу. Тому не повинно бути перешкод на шляху виконання цього індикатора. 8.1.1.1. Після суцільних рубок на зрубках необхідно забезпечувати своєчасне лісовідновлення відповідно до типу лісорослинних умов.
8.1.2. Кількість і якість лісових ресурсів, а також здатність лісу накопичувати і поглинати вуглець, повинні зберігатися у середньостроковій та довгостроковій перспективі шляхом забезпечення заготівлі деревини у розмірах, що не перевищують загальну середню зміну запасу у ревізійному періоді (крім випадків настання надзвичайних подій, пов'язаних зі стихійними явищами), з використанням відповідних лісівничих заходів і, з переважанням методів, які мінімізують несприятливі впливи на лісові ресурси.	Пункт 8.1.2. Не має негативного впливу на лісові ресурси, є негативний вплив на ліс, лісовий масив тощо. Замінити «які мінімізують несприятливі впливи на лісові ресурси» на «які мінімізують несприятливі впливи на ліс».	<u>Відхилено</u> Залишено термін «лісові ресурси», який відповідає оригінальному (з базового стандарту PEFC) звучанню індикатора Несприятливі впливи на лісові ресурси можуть призводити до зниження кількості або погіршення якості цих лісових ресурсів (як деревних, так і не деревних), наприклад зниження запасу чи товарної якості деревини, зниження концентрації ягідників, класу бонітету мисливських угідь тощо. (також можна проаналізувати Положення про ДАЛРУ?) 8.1.2. Кількість і якість лісових ресурсів, а також здатність лісу накопичувати і поглинати вуглець, повинні зберігатися у середньостроковій та довгостроковій перспективі шляхом забезпечення заготівлі деревини у розмірах, що не перевищують загальну середню зміну запасу у <u>ревізійному періоді</u> (крім випадків настання надзвичайних подій, пов'язаних зі стихійними

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
		явищами), з використанням відповідних лісівничих заходів і, з переважанням методів, які мінімізують <u>несприятливі впливи на лісові ресурси</u> .
8.1.2.1. Обсяги заготівель деревини не повинні перевищувати загальну середню зміну запасу у ревізійному періоді за винятком випадків, коли збільшення заготівель пов'язано із настанням надзвичайних подій, пов'язаних зі стихійними явищами (зокрема втрата життєздатності дерев під впливом природних чи антропогенних чинників)	1. Редакція задовільна Дерева, пошкоджені вітром, снігом (вітровальні, буреломні, сніголомні), вогнем, а також раптово освітлені внаслідок проведення господарських заходів (рубок догляду високої інтенсивності, вирубування насаджень під ЛЕП, протипожежних розривів, а також у насадженнях, що межують із зрубами суцільних рубок) є дуже принагідними для стовбурових шкідників. Осередки пошкодження можливо ототожнювати зі стихійними лихами, якщо площа насаджень певної породи, на яку вплинули зазначені чинники, перевищує 20 % від площі насаджень цієї породи. Джерело критерію 20%: Усцький І. М. Методичні вказівки зі збору інформації для повидільної бази даних лісових насаджень України, в яких відмічені патологічні процеси. Харків, 2009. 14 с. 2. Чому згадуються тільки стихійні явища? Є й інші фактори.	Зауваження 1 <u>прийнято до відома</u>. Зауваження 2 <u>відхилено</u> Таку редакцію суб-індикатора прийнято на засіданні робочої групи та узгоджено між всіма учасниками. Також підтримано додатково залученим експертом Інші фактори, такі як пошкодження шкідниками та хворобами лісу, вирішено не прописувати як винятки щодо можливого перевищення, з метою запобігання потенційним зловживанням. 8.1.2.1. Обсяги заготівель деревини не повинні перевищувати загальну середню зміну запасу у ревізійному періоді за винятком випадків, коли збільшення заготівель пов'язано із настанням надзвичайних подій, пов'язаних зі стихійними явищами.
8.1.2.3 Перевага <i>повинна</i> надаватися вибіркоким та поступовим системам рубок.	Пункт 8.1.2.3. Необхідно додати «де це є можливим», оскільки не завжди можливе використання вибіркоких та поступових систем рубок. Необхідно додати «де це є можливим».	<u>Відхилено</u> Формулювання раніше підлягало обговоренню і прийнято консенсусом. Уточнена редакція: 8.1.2.3. Перевагу <i>необхідно</i> <u>віддавати</u> вибіркоким та поступовим системам рубок.
8.1.3.3. Спалювання порубкових решток хвойних порід дерев може здійснюватися тільки у випадках, якщо їхнє залишення призводить до погіршення санітарного та протипожежного стану лісів. Спалювання порубкових решток листяних порід дерев може здійснюватися тільки у випадках, якщо їхнє залишення може призвести до поширення конкретних видів шкідників, за наявності відповідного наукового обґрунтування.	У регіонах із достатньо вологим кліматом доцільно залишати порубкові рештки розосередже-ними на площі або у вигляді невеликих валів, щоб створити умови для їхнього руйнування безхребетними тваринами, грибами та іншими організмами. Це сприятиме збільшенню чисельності таких організмів, яка суттєво зменшилася в лісах, де ведеться господарство, і дасть їм можливість краще та швидше розкласти органічну масу, зокрема порубкові рештки наступних прийомів рубки. У регіонах із недостатнім зволоженням найбільш	<u>Прийнято до відома</u> Субіндикатор залишено у базовій редакції, яку схвалено на засіданні представниками різних секцій, у тому числі й екологічної. Тобто залишено винятки за яких є можливим вогневий спосіб очищення лісосік. 8.1.3.3. Спалювання порубкових решток хвойних порід дерев може здійснюватися тільки у випадках, якщо їхнє залишення призводить до погіршення санітарного та протипожежного стану лісів. Спалювання порубкових решток листяних порід дерев може здійснюватися тільки у

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	доціль-ним способом очищення лісосік є подрібнення порубкових решток і розсипання на площі у вигляді мульчі. З погляду безпеки та зменшення негативного впливу на навко-лишнє середовище доцільно здійснювати всі рубки крім указанного нижче винятку, переважно в зимовий період (точніше – в морозний період, але це нереально з урахуванням зміни клімату), оскільки під час рубок обов'язково травмуються сусідні дерева, і в них потрапляють і розвиваються збудники хвороб, які в морозний період не є небезпечними. Винятком є санітарні рубки в осередках короїдів, які треба проводити відразу після заселення ними дерев і до вильоту нового покоління, не залежно від сезону року, переважно від квітня до вересня. Вважаю спалювання недоцільним в усіх випадках.	випадках, якщо їх залишення може призвести до поширення конкретних видів шкідників, за наявності відповідного обґрунтування.
8.1.5 Заліснення екологічно важливих нелісових екосистем повинно відбуватися лише у випадках, коли воно:	Термінологічно не вірно: «чутливі, рідкісні або зникаючі нелісові екосистеми»; Русизм «екологічно значимої нелісової екосистеми». Пропонується замінити на «вразливі рідкісні або зникаючі нелісові екосистеми»; «екологічно значущої нелісової екосистеми».	<u>Прийнято частково</u>, а саме в 8.1.5 в) застосовано «...уразливі рідкісні або зникаючі нелісові екосистеми...» (Також це відповідає англійському дослівному перекладу в оригінальному тексті “vulnerable”, хоча вже в 8.4.1 застосовується «чутливі» екосистеми також в англійському “sensitive” – узгодити?). в 8.1.5 г) застосовано «... екологічно <u>важливої</u> нелісової екосистеми...» 8.1.5. Заліснення екологічно важливих нелісових екосистем не повинно відбуватися за винятком випадків, коли воно: ... <i>і далі за текстом базового визначення з врахуванням правок.</i>
8.1.6 «е) забезпечує соціально-економічні функції та екосистемні послуги лісів».	Пропущена літера «е) забезпечує соціально-економічні функції та екосистемні послуги лісів». Виправити на «е) забезпечує соціально-економічні функції та екосистемні послуги лісів».	<u>Прийнято</u> е) забезпечує соціально-економічні функції та екосистемні послуги лісів; і
8.2 Критерій 2: Підтримка життєздатності лісових екосистем	Пункт 8.2. Відсутні індикатори щодо запобігання пошкодження лісів біотичними та абіотичними чинниками. Необхідно додати додаткові	<u>Прийнято частково</u> у індикаторі 8.2.1 (див. додані суб-індикатори). Також щодо впливу тварин є зокрема 8.4.12.

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	індикатори (зокрема щодо випасу скота).	
8.2.1.1 . Ведення лісового господарства повинно бути спрямованим на формування в майбутньому різновікових мішаних багатоярусних деревостанів.	Як це забезпечити в А0-А2, де крім сосни нічого не росте, чи в Д3-Д4, де за сосну розірве інженер ЛК - якщо я правильно розумію слово мішані (хвойно-листяні), чи це мається на увазі не монокультури, знов один не те: Поліщук має на увазі одне, я інше	<u>Прийнято</u> Внесено доповнення «...у сприятливих лісорослинних умовах...». Даний індикатор є важливим фактором забезпечення життєздатності лісових екосистем, оскільки різновікові мішані багатоярусні деревостани, як правило, є значно більш екологічно стійкіші. 8.2.1.1. Ведення лісового господарства у сприятливих лісорослинних умовах необхідно спрямовувати на формування різновікових мішаних багатоярусних деревостанів.
8.2.1.2 Повинна здійснюватися поступова заміна похідних деревостанів на корінні.	Виконання цієї вимоги може бути неможливим через зміни клімату.	<u>Прийнято</u> Викладено у редакції: 8.2.1.2 Необхідно здійснювати поступову заміну похідних деревостанів на корінні з урахуванням змін природно-кліматичних умов.
8.2.1.3 Деградовані ділянки лісу повинні відновлюватися до природного стану, який існував до настання деградації.	Може бути невідомо який стан був до деградації, якщо орну землю передали лісгоспу, але на якій були поля протягом 40 років.....	<u>Відхилено</u> Вимога індикатора чітко стосується ділянок лісу, де відомі фактори, як спричинили деградацію. У приведеному прикладі мова йде про конверсію/зміну цільового використання, яка мала місце впродовж тривалого періоду часу, і, де лісове середовище було значно порушене за цей час.
		<u>Додано новий</u> 8.2.1.4. Необхідно вживати заходів з метою запобігання та контролю неналежного полювання, рибальства та збиранництва, а також інших видів спеціального користування лісовими ресурсами.
		<u>Додано новий</u> 8.2.1.5. Необхідно контролювати, щоб випасання худоби, а також заготівля сіна, здійснювалися на узгоджених з підприємством ділянках лісу та не завдавали їм шкоди.
8.2.2.1 Під час здійснення лісогосподарської діяльності повинні виконуватися заходи щодо збереження різноманіття лісових екосистем. Зокрема під час заготівлі деревини на ділянках	Треба уточнити, скільки насінників якої породи та якого діаметра (зазвичай залишають найгірші за станом і найменші за діаметром). Якщо залишити три поодинокі сосни на зрубі 3 га, то з великою	<u>Прийнято до відома</u> Раніше Робочою групою було вирішено не вносити кількісних параметрів щодо залишення дерев, оскільки для кожної ділянки повинен

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
<i>повинні</i> залишатися насінники основних лісотвірних порід, цінні та рідкісні дерева та чагарники. Окремі елементи насаджень, які є важливими для збереження біорізноманіття (зокрема поодинокі сухостійні, повалені, фаутні, найстарші дерева тощо) <i>повинні</i> залишатися у непорушеному стані, якщо їх залишення не призводить до погіршення санітарного стану лісів та обґрунтовано з точки зору охорони праці.	ймовірністю вони незабаром заселяться короїдами, усохнуть і впадуть на культури. Залишення дерев старого сухостою і давно повалених дерев не призведе до погіршення санітарного стану лісів, оскільки ті комахи та гриби, які їх заселяють, не є небезпечними для життєздатних дерев. Дерева, нещодавно повалені вітром, що мають живий луб, можуть заселитися шкідниками в першу чергу, а якщо вони ще мають зв'язок із ґрунтом, вони ще довго можуть бути місцем розмноження шкідників. Найстаріші та фаутні дерева можуть бути заселені стовбуровими шкідниками з такою самою ймовірністю, як і інші дерева тієї самої породи, тому що приналежність для стовбурових шкідників визначається станом лубу та складом захисних речовин. З погляду безпеки в лісах, де ведеться господарство, доцільно вилучати або відрізати частину сухих гілок дерев, які можуть травмувати працівників лісового господарства, рекреантів або пошкодити транспортні засоби. У лісах природно-заповідного фонду такі дерева слід вилучати лише біля спеціально визначених стежок, а в інших місцях заборонити проходження людей і виставити відповідні знаки.	застосовуватися індивідуальний підхід, виходячи з наявних умов. Викладено у редакції: 8.2.2.1. Під час здійснення лісогосподарської діяльності <i>необхідно</i> виконувати заходи щодо збереження різноманіття лісових екосистем. Зокрема під час заготівлі деревини на ділянках <i>необхідно</i> залишати насінники основних лісотвірних порід, цінні та рідкісні дерева та чагарники. Окремі елементи насаджень, які є важливими для збереження біорізноманіття (зокрема поодинокі сухостійні, повалені, фаутні, найстарші дерева тощо) <i>необхідно</i> залишати у непорушеному стані, якщо їх залишення не призводить до погіршення санітарного стану лісів та обґрунтовано з точки зору охорони праці.
8.2.2.2 Пошкодження ґрунтового покриву на ділянці при наявності надійного підросту не повинно перевищувати 15% площі лісосіки.	Яким чином виконати цю вимогу? Якби площі, що знаходиться під підростом, то це ще куди не йшло... Як це корелює з наступним пунктом 8.2.2.3?	<u>Відхилено</u> Не суперечить вимогам національного законодавства, зокрема «Правилам рубок головного користування» розділу IV. «Вимоги до технологічних процесів лісосічних робіт».
8.2.4 У відповідності з місцевими природними умовами повинні застосовуватися належні методи ведення лісового господарства, які включають лісовідновлення і лісорозведення деревних видів та генетичного різноманіття...	Необхідно пояснення щодо генетичного різноманіття, яке стосується форм та різновидів саме деревних видів. Пропонується: « 8.2.4 У відповідності з місцевими природними умовами повинні застосовуватися належні методи ведення лісового господарства, які включають лісовідновлення і лісорозведення деревних видів та їх генетичного різноманіття (форм,	<u>Прийнято</u> 8.2.4. Відповідно до місцевих природних умов необхідно застосовувати належні методи ведення лісового господарства, які включають лісовідновлення і лісорозведення деревних видів та генетичного різноманіття (форм, різновидів), а також технологій догляду за лісом, лісозаготівель та транспортування деревини, які мінімізують

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	різновидів)...»	пошкодження деревної рослинності та ґрунтів.
8.2.4.1 Перевага <i>повинна</i> віддаватися природному відновленню лісів.	Слід замінити слово «віддаватись». Перевага повинна надаватись природному відновленню лісів.	<u>Відхилено</u> Згідно сучасного українського правопису вживається вираз «віддавати перевагу» 8.2.4.1 Перевагу <i>необхідно</i> віддавати природному відновленню лісів.
8.2.4.3 У випадку використання для лісовідновлення порід-інтродуцентів повинна здійснюватися задокументована фахова оцінка їх потенційного впливу з метою уникнення небажаних екологічних наслідків.	Пропонується розширити положення індикатора в пункті 8.2.4.3. У випадку використання для лісовідновлення порід-інтродуцентів повинна здійснюватися задокументована фахова оцінка їх потенційного негативного впливу та можливостей його нівелювання системою заходів (моніторинг за станом і розвитком, запобігання спонтанному розповсюдженню спеціальними заходами боротьби (механічними, хімічними), обмеження використання виду в лісокультурній діяльності тощо) з метою уникнення небажаних екологічних наслідків.	<u>Прийнято</u> Уточнено та зроблено заміну словосполучення «...небажаних екологічних наслідків» на «...інвазивних впливів». Викладено в редакції: 8.2.4.3. У випадку використання для лісовідновлення інтродукованих видів необхідно здійснювати задокументовану фахову оцінку їхнього потенційного негативного впливу та можливостей його <u>пом'якшення</u> системою заходів (моніторингом за станом і розвитком, запобіганням спонтанному розповсюдженню спеціальними механічними чи/та хімічними заходами боротьби, обмеження використання виду в лісокультурній діяльності тощо) з метою уникнення <u>інвазивних впливів інтродукованих видів</u> .
	Що ми тут розуміємо під терміном "небажані екологічні наслідки"? Необхідно деталізувати це визначення	
8.2.6 Повинна віддаватися перевага інтегрованому захисту від шкідників та хвороб, альтернативним лісівничим заходам та/або біологічним методам боротьби для зведення до мінімуму використання пестицидів.	На жаль, під час вирощування садивного матеріалу лісових порід неможливо уникнути застосування пестицидів, асортимент яких потрібно постійно змінювати, оскільки збудники хвороб пристосовуються швидше, ніж відбувається реєстрація нових препаратів. Захист лісових культур від пошкодження личинкам хрущів також не є можливим без застосування інсектицидів, а їх застосовувати треба не менше двох разів на сезон і постійно змінювати асортимент. Так само на насінних плантаціях без 2–3-разової обробки інсектицидами дуже важко одержати добрі врожаї насіння, зокрема горіхів, жолудів тощо. У результаті сумнівної економії насіння збирають там, де достануть, тобто не кращої якості. У мір збільшення площ плантацій швидкорослих порід також постане гостра необхідність їхнього захисту пестицидами.	<u>Прийнято до відома</u> 8.2.6. Необхідно віддавати перевагу інтегрованому захисту від шкідників та хвороб, альтернативним лісівничим заходам та/або біологічним методам боротьби для зведення до мінімуму використання пестицидів.

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	Формулювання вірне, але у порівнянні із сільським господарством пестициди у лісовому господарстві практично не застосовують, оскільки їхня реєстрація є дорожчою, ніж обсяг використання.	
8.2.6.2 На підприємстві повинна бути розроблена <u>стратегія</u> застосування пестицидів.	Що розуміється під «стратегією застосування пестицидів»?	<u>Відхилено</u> Під стратегією тут розуміється обґрунтування, підходи та комплекс заходів, в тому числі з охорони праці, щодо застосування пестицидів, які реалізуються у випадку неефективності чи неможливості застосування інтегрованого захисту від шкідників та хвороб чи альтернативних лісівничих заходів (<i>можна додати в словник</i>).
<u>Критерій 3: Підтримка та підвищення деревної та недеревної продуктивності лісів</u>	Назва критерію 3 не відповідає оригіналу, в якому йде мова не про продуктивність, а про продуктивну функцію. викласти у наступній редакції: «Критерій 3: Підтримка та <u>підвищення</u> сприяння розвитку <u>продуктивної функції лісів (деревна та недеревна)</u> та недеревної продуктивності лісів.	<u>Прийнято частково</u> <u>8.3 Критерій 3: Підтримка та стимулювання деревної та недеревної продуктивних функцій лісів</u> Оригінальний текст: «Maintenance and encouragement of productive functions of forests (wood and non-wood)»
8.3.4 . Обсяг заготівлі деревної та недеревної продукції лісу не повинен перевищувати невиснажливого рівня у довгостроковій перспективі, а заготовлена лісова продукція <u>повинна</u> ефективно використовуватися.	Пункт 8.3.4. Так, продукція не повинна руйнуватись на складах, але у випадку відсутності попиту на заготовлену деревину такий показник унеможливить отримання сертифікату. Видалити «а заготовлена лісова продукція повинна ефективно використовуватися».	<u>Відхилено</u> Індикатор власне й має на меті запобігти заготівлі продукції «на склад» та її подальшому псуванню. Мета індикатора – заготівля деревини забезпеченої відповідним попитом. Також це є вимога «оригінального» індикатора стандарту. 8.3.4. Обсяг заготівлі деревної та недеревної продукції лісу не повинен перевищувати невиснажливого рівня у довгостроковій перспективі, а заготовлену лісову продукцію <u>необхідно</u> ефективно використовувати.
8.3.4.1. Обсяги заготівель деревини не повинні перевищувати загальну середню зміну запасу у ревізійному періоді за винятком випадків, коли збільшення заготівель викликано настанням надзвичайних подій, пов'язаних зі стихійними явищами.	див. відповідь на 8.1.2.1	<u>Прийнято</u> Індикатор замінено на: 8.3.4.1. Дані стосовно загальної середньої зміни запасу та фактичних обсягів заготівлі деревини повинні підлягати систематичному аналізу та звітності з метою їхнього порівняння для

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	Щодо обсягу заготівлі. Максимальний обсяг заготівлі прописаний у 8.1.2 та 8.3.4.1, що є дублем. Внести корективи з метою уникнення дублювання.	забезпечення невиснажливого рівня у довгостроковій перспективі.
	Цей пункт є повтором п.8.1.2.1 Чому згадуються тільки стихійні явища? Є й інші фактори.	
		Додано новий: 8.3.4.2 Базове лісовпорядкування необхідно проводити принаймні раз на десять років.
		Додано новий: 8.3.4.3. Необхідно, щоб обсяги заготівлі недержавної продукції з комерційною метою не перевищували лімітів на спеціальне використання лісових ресурсів під час здійснення побічних лісових користувань, затверджених у встановленому порядку.
8.3.5.1 Під час будівництва доріг, волоків, мостів тощо необхідно дотримуватися усіх вимог щодо запобігання виникненню ерозії та мінімізації впливу на навколишнє природне середовище.	А проміжних склади, чи майданчики для навантаження деревини ця вимога стосується? Розширити вимогу.	<u>Прийнято</u> 8.3.5.1. Під час будівництва доріг, волоків, мостів, майданчиків для навантаження деревини, а також інших об'єктів інфраструктури, необхідно дотримуватися усіх вимог щодо запобігання виникненню ерозії та мінімізації впливу на навколишнє природне середовище.
<u>Критерій 4 Підтримка, збереження і відповідне підвищення біологічного різноманіття в лісових екосистемах</u>	Назва критерію 4. Навряд можна підвищувати біорізноманіття. Більш точним перекладом є «посилення». викласти у наступній редакції: «Критерій 4. Підтримка, збереження та відповідне підвищення посилення біологічного різноманіття в лісових екосистемах.	<u>Прийнято частково.</u> Прийнята така редакція перекладу Критерію 4: <u>8.4 Критерій 4: Підтримання, збереження і обґрунтоване збагачення біологічного різноманіття у лісових екосистемах</u>
8.4.2 Необхідно, щоб під час лісовпорядних робіт та інших робіт з проектування та планування, виявлялися або виділялися екологічно важливі лісові ділянки, планувалися конкретні заходи щодо їхньої охорони та/або збереження.	Виходить, що все повинні робити таксатори... А як же залучення інших наукових, екологічних організацій??	<u>Прийнято до відома.</u> По-перше, в стандарті PEFC ST 1003:2018 чітко зазначено «inventory, mapping and planning of forest resources», що однозначно вказує саме на лісовпорядні роботи. По друге, залучення інших наукових, екологічних організацій, про яку йдеться в пропозиції, передбачається в тексті індикатора – «...та інших робіт з проектування та планування».

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
8.4.3.3 На картографічних матеріалах Організації мають бути позначені охоронні зони оселищ рослин і тварин для видів, які охороняються, видів, що знаходяться під загрозою зникнення і зникаючих видів.	Пункт 8.4.3.3 вимагає від організації проведення робіт, які не входять до її компетенції. Пункт видалити.	<u>Відхилено</u> З одного боку автор пропозиції правий і зазначені роботи не входять до компетенції Організації. Але з іншого боку, вимога субіндикатору 8.4.3.3 логічно витікає з вимог субіндикатору 8.4.3.2. Нанесення охоронних зон на карти спрощує аналіз ситуації, наприклад, при побудові нових інфраструктурних об'єктів. Прийнята така редакція субіндикатору: 8.4.3.3 На картографічних матеріалах Організації повинні бути позначені охоронні зони оселищ рослин і тварин для видів, які охороняються, видів, що знаходяться під загрозою зникнення і зникаючих видів.
8.4.3.6 Організація повинна вживати заходів із запобігання незаконному полюванню, а також відлову та збиранню видів, що охороняються, видів, що перебувають під загрозою зникнення і зникаючих видів.	Що має робити підприємство у випадках, коли мисливські угіддя передані іншим користувачам? Як підприємство може забезпечити виконання цієї вимоги.	<u>Прийнято до відома.</u> Пропонується така редакція субіндикатору: 8.4.3.6 Організація повинна вживати заходів із запобігання незаконному полюванню, а також відлову та збиранню видів, що охороняються, видів, що перебувають під загрозою зникнення, та зникаючих видів. У випадках, коли мисливські угіддя передані іншим користувачам, лісова охорона Організації зазвичай проводить спільні рейди з егерською службою мисливських господарств.
8.4.4 Необхідно забезпечувати успішне лісовідновлення шляхом природного поновлення або садіння в масштабі, достатньому для відтворення кількості та якості лісових ресурсів.	Питання щодо лісовідновлення дублюються в 8.2.4 та 8.4.4. Внести корективи з метою уникнення дублювання.	<u>Відхилено</u> Індикатори 8.2.4 та 8.4.4 не є тотожними. Зокрема, 8.4.4 стосується суто лісовідновлення.
8.4.5 Для лісовідновлення та лісорозведення необхідно надавати перевагу аборигенним видам, добре адаптованим до лісорослинних умов. Допускається використання тільки тих інтродукованих видів, географічних рас чи різновидів, щодо яких була проведена оцінка впливу на екосистему і генетичну цілісність аборигенних видів та видів місцевого географічного походження, за умови уникнення або мінімізації негативного впливу. Обмежене використання інтродукованих видів для оцінки їхнього впливу можливе лише за умов	Теза «Обмежене використання інтродукованих видів для оцінки їхнього впливу можливе лише за умов методичного керівництва та контролю з боку дослідницьких установ» не дає альтернативи підприємству і, до того ж, передбачає постійні фінансові витрати на їхні послуги.	<u>Прийнято до відома.</u> В Україні розроблені і затверджені методичні рекомендації і настанови, які стосуються, зокрема, й умов використання інтродукованих деревних видів. Ці документи можуть (і повинні) використовуватися лісогосподарськими підприємствами.

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
методичного керівництва та контролю з боку дослідницьких установ.		
8.4.5.1 Обрані для лісовідновлення та лісорозведення види повинні відповідати лісорослинним умовам і бути переважно аборигенними видами місцевого походження.	Технічна помилка «види повинні відповідати лісорослинним умовам». Виправлений варіант «види повинні відповідати лісорослинним умовам»	<u>Прийнято</u> Пропонується така редакція: 8.4.5.1 Обрані для лісовідновлення та лісорозведення види повинні відповідати лісорослинним умовам і бути переважно аборигенними видами місцевого походження.
8.4.5.2 Організація не повинна вести господарство на інтродуковані види, крім випадків, коли жорсткі лісорослинні умови (в т.ч. зумовлені зміною клімату) не дозволять застосовувати аборигенні види.	Пункт 8.4.5.2 потребує редакційної правки. викласти у наступній редакції: «8.4.5.2 Організація не повинна вести господарство <u>з використанням інтродукованих видів на інтродуковані види</u> , крім випадків, коли жорсткі лісорослинні умови (в т.ч. зумовлені зміною клімату) не дозволять застосовувати аборигенні види.	<u>Відхилено</u> Індикатор 8.4.5 вимагає обмеженого використання інтродукованих деревних видів при лісовідновленні та лісорозведенні. Вони можуть використовуватися в певних умовах та з певними обмеженнями, але бажано, щоб площі господарств інтродукованих видів принаймні не збільшувалися, а в ідеалі – зменшувалися.
8.4.5.3 Інтродуковані види повинні використовуватися лише за наявності беззаперечних задокументованих доказів (виробничого досвіду та/або результатів наукових досліджень) можливості контролю таких видів. Обмежене використання інтродукованих видів для оцінки їхнього впливу можливе лише за умов методичного керівництва та контролю з боку дослідницьких установ.	Пункт 8.4.5.3. Мова у цьому пункті повинна йти про нові інтродуковані види, оскільки на даний час в Україні використовується певна кількість інтродуцентів, які не потребують документальних доказів доречності їх використання. Перед «Інтродуковані види» додати слово «нові».	<u>Відхилено</u> Навіть ті інтродуковані види, що використовуються на даний час в Україні, ведуть себе непередбачувано, що пов'язане перш за все із кліматичними змінами і ці види можуть проявляти високу інвазійну здатність.
	Пункт стандарту щодо використання інтродукованих видів може бути доповнений додатком щодо переліку перспективних інтродуцентів, запропонованих лабораторією селекції УкрНДІЛГА (Рекомендації зі створення лісонасінної бази найперспективніших інтродуцентів деревних рослин /укладачі: Лось С.А., Орловська Т.В., Григор'єва В.Г. /– Харків, 2008. – 34 с.). Розмістити в додатку «Перелік видів, перспективних для певних інтродукційних районів за цільовим призначенням»*. *Додаток надається окремим файлом.	<u>Відхилено</u> Не доцільно обмежуватися одними рекомендаціями
	Чи не занадто жорсткі умови використання інтродуцентів? Вимога змушує підприємство до додаткових затрат на «методичне керівництво та контроль з боку дослідницьких установ» навіть за наявності власних спеціалістів або власного наукового	<u>Прийнято до відома.</u> Пропонується така редакція субіндикатору: 8.4.5.3 Інтродуковані види повинні використовуватися лише за наявності беззаперечних задокументованих доказів (виробничого досвіду та/або результатів наукових

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	відділу. Виходить будь-яке використання інтродуцентів буде порушенням?	досліджень) можливості контролю таких видів. Обмежене використання інтродукованих видів для оцінювання їхнього впливу можливе лише за умов методичного керівництва та контролю з боку дослідницьких установ.
8.4.5.4 Організація повинна розробити і виконувати ефективні заходи з моніторингу і контролю розповсюдження інвазійних інтродукованих видів, виявлених на території Організації.	Бажана примітка після пункту 8.4.5.4. Примітка. Загальний список неаборигенних (адвентивних) видів судинних рослин України включає види, які знаходяться у стані експансії і/або мають високу інвазійну спроможність [Протопопова В.В., Мосякін С.Л., Шевера М.В. Вплив адвентивних видів рослин на фітобіоту України. Оцінка і напрямки зменшення загроз біорізноманіттю України. Відпов. ред. О.В. Дудкін. Київ: Хімджест. 2003. С. 129-155, 366-372.]. З деревно-чагарникових видів в стадії експансії знаходяться: клен ясенелистий (<i>Acer negundo</i> L.) та аморфа кущова (<i>Amorpha fruticosa</i> L.). Високу інвазійну спроможність мають: клен ясенелистий (<i>Acer negundo</i> L.), айлант найвищий (<i>Ailanthus altissima</i> (Mill.) Swingle), аморфа кущова (<i>Amorpha fruticosa</i> L.), ласкавець кущовий (<i>Bupleurum fruticosum</i> L.), маслинка вузьколиста (<i>Elaeagnus angustifolia</i> L.), черемха пізня (<i>Padus serotina</i> (Ehrh.) Ag.), Саме такі види потребують першочергового контролю за темпами їх поширення і характером розвитку методами моніторингу.	<u>Відхилено</u> Не доцільно обмежуватися чинним списком, який може розширюватися.
8.4.6 Необхідно сприяти діяльності з лісорозведення та лісовідновлення, яка поліпшує та відновлює екологічну сполученість .	Пункт 8.4.6 В назві індикатора йде мова про лісовідновлення та лісорозведення, тоді як субіндикатор говорить лише про лісорозведення. Необхідно додати додаткові індикатори або редагувати назву.	<u>Прийнято</u> Доповнено субіндикатор 8.4.6.1
8.4.6.1 Організація повинна виявляти придатні для заліснення ділянки з лісовим покривом , втраченим внаслідок дій абіогенних та біогенних факторів, а також внаслідок антропогенної діяльності та/або ділянки, заліснення яких сприятиме поліпшенню або відновленню екологічної сполученості.	8.4.6.1 Організація повинна виявляти придатні для заліснення ділянки з лісовим покривом , втраченим внаслідок дій абіогенних та біогенних факторів, а також внаслідок антропогенної діяльності та/або ділянки, заліснення яких сприятиме поліпшенню або відновленню екологічної сполученості. 8.4.6.1 Організація повинна виявляти придатні для заліснення ділянки, лісовий покрив яких був	<u>Прийнято</u> Пропонується така редакція субіндикатору: 8.4.6.1 Організація повинна виявляти придатні для заліснення ділянки, лісовий покрив яких був втрачений унаслідок дій абіогенних та біогенних факторів, а також унаслідок антропогенної діяльності та безлісні ділянки, заліснення яких при лісорозведенні сприятиме поліпшенню або відновленню екологічної сполученості.

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	втрачений внаслідок дій абіогенних та біогенних факторів, а також внаслідок антропогенної діяльності та/або ділянки, заліснення яких сприятиме поліпшенню або відновленню екологічної сполученості.	
8.4.8 В тих випадках, коли це доцільно, необхідно сприяти диверсифікації горизонтальних і вертикальних структур і різноманітності видів, таких як, наприклад, мішані ліси. Такі практики повинні мати на меті підтримку або відновлення ландшафтного різноманіття	Є дублювання змісту складових індикаторів 8.4.8, 8.2.1, 8.1.2.3. Внести корективи з метою уникнення дублювання.	<u>Відхилено</u> 8.4.8 і 8.2.1 – це індикатори, які ми можемо змінювати лише в межах «тонкощів перекладу». Пропонується така редакція індикатору: 8.4.8 У тих випадках, коли це доцільно, необхідно сприяти диверсифікації горизонтальних і вертикальних структур і різноманітності видів, таких як, наприклад, мішані ліси. Такі практики повинні мати на меті підтримання або відновлення ландшафтного різноманіття.
8.4.10.1 Рубки формування і оздоровлення лісів повинні проводитися способами, що не викликають ерозії ґрунтів, пошкодження дерев, які залишаються, виключають можливість негативного впливу на стан лісів та водоймищ.	Чому ця вимога відноситься тільки до рубки формування і оздоровлення лісів? Пропозиція: Ця вимога має відноситись до будь-яких рубок.	<u>Прийнято</u> Пропонується така редакція субіндикатору: 8.4.10.1 Рубки повинні проводитися способами, що не викликають ерозії ґрунтів, пошкодження дерев, які залишаються, виключають можливість негативного впливу на стан лісів та водоймищ.
8.4.10.4 На лісосіках повинні здійснюватися протиерозійні заходи (влаштування фашин і плетених загорож, земляних валів, водовідводів, вирівнювання заглиблень на волоках), проводитися очищення русел водотоків від порубкових решток, ремонтуватися пошкоджені під'їзні дороги.	На яких лісосіках???? Чому слова не сказано про суцільно лісосічні рубки? Тому що на РГК потрібно обов'язково залишати буферні зони вздовж елементів водної ерозії (яри) щонайменше 10 м.	<u>Прийнято до відома</u> Чекаємо на пропозиції (у вигляді індикатору) та посилання на відповідний пункт чинних «Правил рубок головного користування»
8.4.11 Необхідно, щоб проектування і будівництво об'єктів інфраструктури здійснювалося таким чином, щоб звести до мінімуму пошкодження екосистем, особливо рідкісних, чутливих або репрезентативних екосистем і генетичних резерватів, і з урахуванням видів, що перебувають під загрозою зникнення або інших ключових видів, особливо напрямів їхньої міграції. 8.4.11.4 Організація перед початком проектних робіт з будівництва об'єкту інфраструктури повинна оцінити та задокументувати ймовірний	Термінологічно невірно: «чутливих екосистем». Пропонується «вразливих екосистем»	<u>Прийнято частково</u> Пропонується така редакція індикатора: 8.4.11 Необхідно, щоб проектування і будівництво об'єктів інфраструктури здійснювалося таким чином, щоб звести до мінімуму пошкодження екосистем, особливо рідкісних, уразливих або репрезентативних екосистем і генетичних резерватів, і з урахуванням видів, що перебувають під загрозою зникнення або інших ключових видів, особливо напрямів їхньої міграції. Пропонується така редакція субіндикатору:

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
ступінь пошкодження екосистем, особливо рідкісних або чутливих екосистем і генетичних резерватів, оселищ видів, що перебувають під загрозою зникнення або інших ключових видів та задокументувати цю оцінку. Якщо існує ризик значного пошкодження - розташування об'єкту інфраструктури має бути змінено.		8.4.11.4 Організація перед початком проектних робіт з будівництва об'єкту інфраструктури повинна оцінити та задокументувати ймовірний ступінь пошкодження екосистем, особливо рідкісних або уразливих екосистем і генетичних резерватів, оселищ видів, що перебувають під загрозою зникнення або інших ключових видів та задокументувати цю оцінку. Якщо існує ризик значного пошкодження - розташування об'єкту інфраструктури має бути змінено.
8.4.12.1 Організація повинна ініціювати запровадження заходів з регулювання або регулювати чисельність популяцій тварин, які негативно впливають на успішність лісовідновлення, приріст деревостанів та біологічне різноманіття, до науково обґрунтованого рівня.	Пункт 8.4.12.1. Заложений конфлікт, оскільки підприємство не має прав з регулювання чисельності, а ліміти добування затверджуються органами виконавчої влади. Викласти у наступній редакції: «Організація повинна ініціювати <u>отримання необхідних дозвольних документів та сприяти проведенню запровадження заходів з регулювання або регулювати чисельності</u> популяцій тварин, які негативно впливають на успішність лісовідновлення, приріст деревостанів та біологічне різноманіття, до науково обґрунтованого рівня». Яким чином підприємство має це доводити? Повинна – це ж спонукальна форма?	<u>Прийнято</u> Пропонується така редакція субіндикатору: 8.4.12.1 Організація повинна ініціювати отримання необхідних дозвольних документів та сприяти проведенню заходів з регулювання або регулювати чисельність популяцій тварин, які негативно впливають на успішність лісовідновлення, приріст деревостанів та біологічне різноманіття, до науково обґрунтованого рівня
8.4.12 Необхідно, щоб , враховуючи належним чином цілі господарювання, вживалися заходи щодо зменшення впливу популяцій тварин на лісовідновлення, приріст деревостанів і біологічне різноманіття.	8.4.12 Необхідно, щоб, враховуючи належним чином цілі господарювання, вживалися заходи щодо зменшення впливу популяцій тварин на лісовідновлення, приріст деревостанів і біологічне різноманіття. З урахуванням цілей господарювання, необхідно вживати заходи щодо зменшення впливу популяцій тварин на лісовідновлення, приріст деревостанів і біологічне різноманіття.	<u>Прийнято</u> Пропонується така редакція індикатору: 8.4.12 З урахуванням цілей господарювання, необхідно вживати заходи щодо зменшення впливу популяцій тварин на лісовідновлення, приріст деревостанів і біологічне різноманіття.
	Відсутній критерій щодо територій та об'єктів ПЗФ. Можливо необхідно його додати попередньо обмеживши площу таких об'єктів для одного підприємства. Додати новий індикатор.	<u>Відхилено</u> Території та об'єкти ПЗФ в цьому стандарті є складовою частиною екологічно важливих лісових ділянок, яким присвячено індикатор 8.4.2.
8.4.13.1 Для забезпечення збереження біологічного різноманіття при проведенні суцільних рубок повинні залишатися наступні елементи лісової екосистеми (або їхні частини),	Технічна або стилістична помилка «дерева ендемічних і рідкісних деревних видів». Пропонується «ендемічні та рідкісні види дерев»	<u>Прийнято</u> Пропонується така редакція субіндикатору: 8.4.13.1 Для забезпечення збереження біологічного різноманіття під час проведення

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
крім тих випадків, коли їхня рубка і вивезення виправдані з точки зору охорони праці, безпечного перебування людей та негативних наслідків для навколишніх лісових ділянок: • окремі куртини дерев з наявністю життєздатного підросту, рідкісних видів рослин, пташиних гнізд та інших елементів біорізноманіття; • дуже старі й дуплисті дерева; • сухостій, вітровал і зламані дерева; • дерева ендемічних і рідкісних деревних видів.		суцільних рубок необхідно залишати такі елементи лісової екосистеми (або їхні частини), крім тих випадків, коли їхні рубка й вивезення виправдані з погляду охорони праці, безпечного перебування людей, проїзду транспортних засобів і негативних наслідків для навколишніх лісових ділянок: • окремі куртини дерев з наявністю життєздатного підросту, рідкісних видів рослин, пташиних гнізд та інших елементів біорізноманіття; • дуже старі й дуплисті дерева; • сухостій, вітровал і зламані дерева; • ендемічні та рідкісні види дерев.
<u>Критерій 5 Підтримка і відповідне зміцнення захисних функцій при веденні лісового господарства (головним чином, ґрунтів і водних ресурсів)</u>	Назва критерію 5. Не точність перекладу з англійської. Викласти у наступній редакції: «Критерій 5: Підтримка, <u>збереження</u> і відповідне <u>зміцнення-посилення</u> захисних функцій при веденні лісового господарства (головним чином, ґрунтів і водних ресурсів). C5: Maintenance, conservation and appropriate enhancement of protective functions in forest management (notably soil and water) https://foresteurope.org/sfm-criteria-indicators2/#1472655832486-b783d647-1a70a184-c9ce5d80-64e0 .	<u>Прийнято</u> Прийнята така редакція критерію: <u>8.5 Критерій 5: Підтримання і відповідне посилення захисних функцій [лісів] під час ведення лісового господарства (переважно, [для захисту] ґрунтів і водних ресурсів)</u>
8.5.1.2 Організація повинна сприяти збереженню або підвищенню вмісту вуглецю в лісових екосистемах (передусім у стовбуровій деревині).	Індикатор по змісту 8.5.1.2 більш доречний в рамках критерію 1. Перенести індикатор	<u>Відхилено</u> Субіндикатор відноситься до індикатору 8.5.1, який стосується зокрема, і депонування вуглецю.
8.5.1.3 Загальний обсяг вилученої під час усіх рубок деревини не повинен перевищувати середню зміну запасу протягом чинного ревізійного лісовпорядного періоду, за винятком випадків, коли збільшення заготівель викликано настанням надзвичайних подій, пов'язаних зі стихійними явищами. У такому випадку надмірні обсяги заготівлі деревини повинні компенсуватися у наступному ревізійному періоді.	Пункт 8.5.1.3. Інформація пункту вже врахована у 8.1.2., 8.1.2.1, 8.3.4.1. Вилучити індикатор	<u>Прийнято</u> Субіндикатор вилучено
8.5.3 Необхідно приділяти особливу увагу лісівничим заходам на ділянках з чутливими та	Недосконалий переклад «Необхідно приділяти особливу увагу лісівничим заходам на ділянках із	<u>Прийнято частково</u> Пропонується така редакція індикатора:

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
схильними до ерозії ґрунтами, а також на ділянках, на яких така діяльність може призвести до руйнування берегів водойм. На таких ділянках повинні застосовуватися відповідні технології ведення господарства і механізми. Необхідно вживати спеціальних заходів для зведення до мінімуму навантаження популяцій тварин на цих ділянках.	чутливими та схильними до ерозії ґрунтами». Пропонується «Необхідно приділяти особливу увагу лісівничим заходам на ділянках із схильними до ерозії ґрунтами та на ерозійно небезпечних територіях»	8.5.3 Необхідно приділяти особливу увагу лісівничим заходам на ділянках із нестійкими та схильними до ерозії ґрунтами, а також на ділянках, на яких така діяльність може призвести до руйнування берегів водойм. На таких ділянках необхідно застосовувати відповідні технології ведення господарства і механізми. Необхідно вживати спеціальні заходи для зведення до мінімуму навантаження на популяцій тварин на цих ділянках.
8.5.4.2 Трелювальні волоки не повинні прокладатися ближче ніж за 20 метрів від постійних і 10 метрів від тимчасових водотоків, у місцях витоків річок та навколо них.	Виконання цієї вимоги не реальне для лісгосподарських підприємств Карпатського регіону.	<u>Прийнято до відома</u> Субіндикатор відповідає п. 33 «Правил рубок головного користування в гірських лісах Карпат»
8.5.5.1 Проектування, будівництво та експлуатацію лісових доріг, мостів та інших об'єктів інфраструктури необхідно проводити таким чином, щоб звести до мінімуму оголення ґрунтів, уникнути попадання ґрунтів у водойми і зберегти природний рівень і функції водойм і русел річок. (див. також 8.4.11)	Можливо так само як і у п. 8.3.5.1 згадати про майданчики для навантаження (проміжні склади)?	<u>Прийнято</u> Пропонується така редакція субіндикатору: 8.5.5.1 Проектування, будівництво та експлуатацію лісових доріг, мостів, майданчиків для навантаження та інших об'єктів інфраструктури необхідно проводити таким чином, щоб звести до мінімуму оголення ґрунтів, уникнути попадання ґрунтів у водойми і зберегти природний рівень і функції водойм і русел річок. (див. також 8.4.11)
<u>Критерій 6 Підтримка або відповідне зміцнення соціально-економічних функцій і умов</u>	Назва критерію 6. Не точність перекладу з англійської. В оригіналі мається на увазі «інші соціо-економічні функції та умови» оскільки продуктивні функції лісів має безпосереднє відношення до економіки. Критерій не враховує повного комплексу індикаторів, зокрема щодо використання біопалива. Викласти у наступній редакції: «Критерій 6: Підтримка або відповідне зміцнення інших соціально-економічних функцій і умов». C6: Maintenance of other socio-economic functions and conditions https://foresteurope.org/sfm-criteria-indicators2/#1472655832486-b783d647-1a70a184-c9ce5d80-64e0 .	<u>Відхилено</u> В англійському оригіналі є «Maintenance or appropriate enhancement of socio-economic functions and conditions» Прийнята така редакція критерію: <u>8.6 Критерій 6: Підтримання або відповідне посилення соціально-економічних функцій і умов</u>
8.6.2.2 Організація повинна погоджувати	Куди доступ, у вольєри? Не коректно викладене	<u>Відхилено</u>

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
користувачам мисливських угідь місця побудови вольєрів та інших об'єктів, що стосуються ведення мисливського господарства, з метою забезпечення вільного та безпечного доступу населення в ліси з метою рекреації.	речення Запропоноване визначення: «Організація повинна погоджувати користувачам мисливських угідь місця побудови вольєрів та інших об'єктів, що стосуються ведення мисливського господарства, з метою забезпечення вільного та безпечного доступу населення в ліси з метою рекреації за межами вольєрів».	Обговорювалося на попередніх засіданнях і прийнято консенсусом
8.6.5 Необхідно найбільш ефективно застосовувати пов'язані з лісом досвід, традиційні знання, інновації і методи роботи, такі як, наприклад, знання власників або користувачів лісу, неурядових громадських організацій, місцевих громад. Слід заохочувати справедливий розподіл вигод від використання таких знань.	Пункт 8.6.5. Індикатор є прямим перекладом з англійської і не враховує української специфіки. Викласти у наступній редакції: «8.6.5 Необхідно найбільш ефективно застосовувати пов'язані з лісом досвід, традиційні знання, <u>впроваджувати інновації, залучати інвестиції та сприяти налагодженню співпраці між і методами роботи, такі як, наприклад, знання власників або користувачів лісу власниками, постійними лісокористувачами, відповідними, неурядових неурядовими громадських громадськими організаціями, місцевими місцевими громадами. Слід заохочувати справедливий розподіл вигод від використання таких знань.</u> ».	<u>Відхилено</u> Можемо міняти формулювання критеріїв та індикаторів лише в межах «тонкощів перекладу» Прийнята редакція: 8.6.5 Необхідно найбільш ефективно застосовувати пов'язані з лісом досвід, традиційні знання, інновації і методи роботи, такі як, наприклад, знання власників або користувачів лісу, неурядових громадських організацій, місцевих громад. Необхідно заохочувати справедливий розподіл вигод від використання таких знань.
8.6.7.1 З метою отримання наукових даних для забезпечення сталого ведення лісового господарства, Організація співпрацює з науковими установами (наприклад, шляхом укладання госпдоговорів на проведення наукових досліджень або надання консультаційних послуг) та/або у різні способи надає підтримку науковим дослідженням на території Організації.	Це тепер всі підприємства будуть зобов'язані укласти договори з науковцями?	<u>Прийнято до відома</u> Ні! Пропонується така редакція субіндикатору: 8.6.7.1 З метою отримання наукових даних для забезпечення сталого ведення лісового господарства, Організації слід співпрацювати з науковими установами (наприклад, шляхом укладання госпдоговорів на проведення наукових досліджень або надання консультаційних послуг) та/або у різні способи надає підтримку науковим дослідженням на території Організації.
9.1. Моніторинг, вимірювання, аналіз і оцінка 9.1.1. Необхідно періодично проводити моніторинг лісових ресурсів та оцінювати господарські заходи, включаючи їх екологічні, соціальні та економічні наслідки, а результати моніторингу мають враховуватися у процесі планування	Пункт 9.1.1. В Україні поняття «моніторинг лісових ресурсів» відсутнє. Крім того дивись зауваження до пункту 4.3.2. викласти у наступній редакції: «9.1.1. Необхідно періодично проводити <u>інвентаризацію лісів</u> та оцінювати <u>проведені</u> господарські заходи, включаючи їх екологічні, соціальні та економічні наслідки, а результати <u>такого</u> моніторингу мають	<u>Відхилено</u> Дане визначення терміну «моніторинг» у глосарії.

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	враховуватися у процесі <u>наступного</u> планування».	
9.1.3 У випадках, коли експлуатація недеревної лісової продукції, мисливство і рибальство, перебувають у зоні відповідальності власників чи користувачів лісу і включені у процес лісоуправління, вони повинні регулюватися, відстежуватися та контролюватися.	Так немає права у лісгоспів їх контролювати... Тим більше регулювати. Це втручання у діяльність іншого суб'єкта господарювання.	<u>Відхилено</u> Йдеться про діяльність самого підприємства претендента / утримувача сертифіката.
9.3 Перегляд системи управління 9.3.1 Щорічний перегляд системи управління повинен включати інформацію про: а) статус заходів з моменту попереднього перегляду; б) зміни у зовнішніх і внутрішніх чинниках, що належать до системи управління; в) інформацію про ефективність діяльності, включаючи динаміку: – невідповідностей і коригувальних заходів; – результатів моніторингу та вимірювань; – результатів аудиту; г) можливості для постійного вдосконалення. 9.3.2 Результати перегляду системи управління повинні включати рішення, що стосуються постійного вдосконалення і будь-яких інших змін у системі управління. 9.3.3 Задokumentовану інформацію потрібно зберігати як доказ результатів перегляду системи лісоуправління.	Пункт 9.3. В англійському варіанті маєтсь на увазі оцінка якості лісоуправління. Крім того необхідне редагування для того, щоб було зрозуміло про що йдеться в розділі. Викласти у наступній редакції: «9.3 <u>Перегляд Оцінка</u> системи управління 9.3.1 Щорічна <u>оцінкайй перегляд</u> системи управління повинен включати інформацію про: а) <u>статус заходів заходи, проведені з часу -з моменту попереднього попередньої перегляду оцінки</u> ; б) зміни у зовнішніх і внутрішніх чинниках, що <u>належать мають відношення</u> до системи управління; в) інформацію про ефективність діяльності, включаючи динаміку: – невідповідностей і коригувальних заходів; – результатів <u>моніторингу та вимірювань вимірювань інвентаризації та моніторингу відповідно до параметрів, викладених у додатку Б</u> ; – результатів аудиту; г) можливості для постійного вдосконалення. 9.3.2 Результати <u>перегляду оцінки</u> системи управління повинні включати рішення, що стосуються постійного вдосконалення і будь-яких інших змін у системі управління. 9.3.3 Задokumentовану інформацію потрібно зберігати як доказ результатів <u>перегляду оцінки</u> системи лісоуправління.». Management review The standard requires that an annual management review shall at least include a)	<u>Прийнято частково</u> у межах тонкощів перекладу <u>Оновлена редакція:</u> 9.3 Оцінка системи управління 9.3.1 Щорічна оцінка системи управління повинна включати інформацію про: а) стан виконання заходів з моменту попереднього перегляду; б) зміни у зовнішніх і внутрішніх чинниках, що стосуються системи управління; в) інформацію про ефективність діяльності, включаючи динаміку: – невідповідностей і коригувальних заходів; – результатів інвентаризації та моніторингу відповідно до параметрів, викладених у додатку Б; – результатів аудиту; г) можливості для постійного вдосконалення. 9.3.2 Результати оцінки системи управління повинні включати рішення, що стосуються постійного вдосконалення і будь-яких інших змін у системі управління. 9.3.3 Задokumentовану інформацію потрібно зберігати як доказ результатів оцінки системи лісоуправління.

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	the status of actions from previous management reviews; b) changes in external and internal issues that are relevant to the management system; c) information on the organisation's performance, including trends in: • nonconformities and corrective actions; • monitoring and measurement results; • audit results; d) opportunities for continual improvement. 9.3.2 The standard requires that the outputs of the management review shall include decisions related to continual improvement opportunities and any need for changes to the management system. 9.3.3 The standard requires that documented information as evidence of the results of management reviews shall be retained.	
10. Удосконалення 10.1 Невідповідність і коригувальні заходи 10.1.1 При наявності невідповідності, Організація повинна: а) відреагувати на невідповідність і, залежно від кожного конкретного випадку: – вжити заходів щодо контролю та виправлення невідповідності; – ліквідувати наслідки; б) оцінити необхідність прийняття яких-небудь дій щодо усунення причин невідповідності, з тим щоб вона не повторювалася або не виникала будь-де ще, у такий спосіб: – розглянувши невідповідність; – визначивши причини невідповідності; – визначивши існування схожих невідповідностей або потенційну можливість їхнього виникнення; в) вжити необхідних коригувальних заходів; г) проаналізувати ефективність вжитих коригувальних заходів; д) за необхідності внести зміни у систему лісоуправління. 10.1.2 Коригувальні дії повинні обиратися Організацією враховуючи наслідки, до яких можуть призвести виявлені невідповідності. 10.1.3 Організація повинна зберігати задокументовану інформацію як доказ про:	Розділ потрібно викласти більш зрозумілою українською мовою. Необхідне редагування.	<u>Прийнято частково</u> у межах тонкощів перекладу <u>Оновлена редакція:</u> 10 Удосконалення 10.1.1 За наявності невідповідності, Організація повинна: а) відреагувати на невідповідність і, залежно від кожного конкретного випадку: – вжити заходів щодо контролю та виправлення невідповідності; – ліквідувати наслідки; б) оцінити необхідність прийняття будь-яких дій щодо усунення причин невідповідності, з тим, щоб вона не повторювалася або не виникала будь-де ще, у такий спосіб: – розглянувши невідповідність; – визначивши причини невідповідності; – визначивши існування схожих невідповідностей або потенційну можливість їхнього виникнення; в) вжити необхідних коригувальних заходів; г) проаналізувати ефективність вжитих коригувальних заходів; д) за необхідності внести зміни у систему лісоуправління.

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
а) характер невідповідностей, та будь-яких подальших дій; в) результати вжитих коригувальних дій.		10.1.2 Коригувальні дії повинні обиратися Організацією враховуючи наслідки, до яких можуть призвести виявлені невідповідності. 10.1.3 Організація повинна зберігати задокументовану інформацію протягом двох сертифікаційних циклів як доказ про: а) характер невідповідностей, та будь-яких подальших дій; в) результати вжитих коригувальних дій.
10.1.1 б) оцінити необхідність прийняття яких-небудь дій щодо усунення причин невідповідності, з тим щоб вона не повторювалася або не виникала будь-де ще, у такий спосіб	б) оцінити необхідність прийняття яких-небудь дій щодо усунення причин невідповідності, з тим щоб вона не повторювалася або не виникала будь-де ще, у такий спосіб б) оцінити необхідність прийняття будь-яких дій щодо усунення причин невідповідності, з тим щоб вона не повторювалася або не виникала будь-де ще, у такий спосіб	<u>Прийнято</u> <u>Оновлена редакція:</u> б) оцінити необхідність прийняття будь-яких дій щодо усунення причин невідповідності, з тим щоб вона не повторювалася або не виникала будь-де ще, у такий спосіб
10.1.3 Організація повинна зберігати задокументовану інформацію як доказ про: а) характер невідповідностей, та будь-яких подальших дій; б) результати вжитих коригувальних дій.	Який термін зберігання документів?	<u>Прийнято</u> <u>Оновлена редакція:</u> 10.1.3 Організація повинна зберігати задокументовану інформацію протягом 2-х сертифікаційних циклів як доказ про: а) характер невідповідностей, та будь-яких подальших дій; б) результати вжитих коригувальних дій.
Додаток Б	Перелік не повний, крім того стандарт не дає вказівок як інтерпретувати таку інформацію. Наприклад параметр «Параметри лісового фонду за віковою структурою, породним складом, запасами та площами» Якщо середній вік збільшується це добре чи погано? Доцільно додати серед іншого такі показники моніторингу як рівень заробітної плати, обсяги робіт з формування та оздоровлення лісів, екологічна освіта та надати параметри інтерпретації отриманої інформації.	<u>Відхилено</u> Додаток Б Стандарту є рекомендаційним. Підприємство має самостійно визначити перелік об'єктів моніторингу та параметри інтерпретації отриманої інформації, відповідно до особливостей діяльності підприємства.
	«Чужорідні (інвазивні) види» – не коректне трактування: 1) «чужорідні»-науково- популярний термін, 2) «чужорідні види» - не є синонімом «інвазивні види». Необхідна редакція в залежності від мети	<u>Прийнято</u> Запропонована редакція: «Неаборигенні, у т.ч. інвазивні види»

Структурний елемент стандарту	Зауваження, пропозиція	Висновок розробника
	програми моніторингу. Пропонується виділяти неаборигенні види, а серед них інвазійні (в абсолютних одиницях і %). Неаборигенні (non-native species) або адвентивні види (alien species) – це види, які поширені в місцях або регіонах за межами їх природного ареалу і можуть стати інвазійними або експансивними, тобто становити загрозу видам, ценозам, екосистемам. Ця термінологія включає як несвідомо, так і свідомо (introduced species) переселені або акліматизовані людиною види. (Джерело: Global Strategy on Invasive Alien Species// Convention of Biological Diversity, SBSTTA Sixth Meeting. – Monreal, 2001.– 52 p.)	

Голова

Робочої групи з

розробки стандарту Ю.М. Марчук